

Aleksandra Janowska

Niezatarte ślady : profesor Alina Kowalska (1932–2001)

Forum Lingwistyczne 1, 133-139

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Niezatarte ślady Profesor Alina Kowalska (1932–2001)*

Słowa klucze: historia języka polskiego, polszczyzna śląska, badania liczbowe, archiwistyka, sylwetka naukowa

Każdy ośrodek badawczy ma swoje specyficzne cechy wyróżniające go na tle innych podobnych placówek. O swoistości decyduje wiele czynników, ale najważniejszym z nich jest jednak historia, historia ludzi, którzy ten ośrodek tworzyli. Historia tych, którzy przecierali ścieżki, i tych, którzy podążali ich śladami.

Profesor Alina Kowalska należała do grona osób tworzących od podstaw katowicką (sosnowiecką) polonistykę i decydujących o jej charakterze. Wśród pierwszych śląskich językoznawców znalazła się zarówno Ona, rozpoczynająca wówczas swoją pracę naukową, jak i Profesor Irena Bajerowa, również młoda i pełna zapału badaczka. Obie wcześniej spotkały się na Uniwersytecie Jagiellońskim (wówczas w roli studentki i wykładowczyni), obie związały się na stałe z nową uczelnią. Zapewne taki a nie inny zespół pracowników zaważył na tym, że śląska polonistyka przez całe już dziesięciolecia, mimo zmieniającej się „mody” naukowej, pozostała jedną z ważniejszych placówek o profilu diachronicznym.

Duża w tym zasługa Profesor Aliny Kowalskiej, która pozostawiła po sobie mocny i wyraźny ślad i to nie tylko w postaci sporego dorobku naukowego (prawie 100 publikacji, w tym kilka książek), lecz także w postaci uczniów-językoznawców, mających co prawda różne zainteresowania naukowe, ale nauczonych solidnego warsztatu, przekonanych o wartościach badań historycznych. I wreszcie – najważniejsze – Uczona stworzyła podstawy szkoły śląskoznawczej, sprawiła, że badania tego typu, właśnie w ujęciu historycznym, na Uniwersytecie Śląskim zostały podjęte. Jak ważna to problematyka dla śląskiego ośrodka, nie trzeba tłumaczyć.

Zwykle, gdy mowa o dorobku Profesor Kowalskiej, zwraca się uwagę na dwa nurty zainteresowań: pierwszy, związany z ewolucją języka ogólnego, oraz drugi, dotyczący polszczyzny regionalnej – śląskiej. O przeplataniu się tych dwóch tematów badawczych świadczą najważniejsze w Jej życiu prace: *Język Piotra Kochanowskiego w świetle pierwodruku „Jerozolimy wyzwolonej”* – praca magisterska¹, *Język polskich tekstów w księgach miejskich*

* Życiorys i opis sylwetki naukowej Profesor Aliny Kowalskiej odnaleźć można w książce *Alina Kowalska (1932–2001)* (KLESZCZOWA K., OSTASZEWSKA D., red., 2008). Autorami opracowań są: Danuta Ostaszewska, Krystyna Kleszczowa, Bogusław Wyderka, Stanisław Borawski. W książce zamieszczono również wspomnienia uczniów i współpracowników, a także bibliografię prac Kowalskiej oraz informacje o tekstach Jej poświęconych. Warto dodać, że pełną bibliografię zawiera również książka *Z badań nad dziejami języka polskiego na Górnym Śląsku* (2002a).

¹ Z pracą magisterską związana jest pierwsza publikacja Aliny Kowalskiej: *Grupy śr/z/-, źr/z/-, j/ż/rz- w I i II wydaniu „Jerozolimy wyzwolonej” Tassa w tłumaczeniu Piotra Kochanowskiego* (1956).

Tarnowskich Gór z 2 poł. XVI wieku – dysertacja doktorska, *Ewolucja analitycznych form czasownikowych z imiesłowem na „-ł” w języku polskim* – książka habilitacyjna, która ukażała się w 1976 roku, oraz *Dzieje języka polskiego na Górnym Śląsku w okresie habsburskim (1526–1742)* z 1986 roku.

Pierwszy z owych nurtów tworzą badania kontynuujące długą językoznawczą tradycję i mające charakter raczej uzupełniający, precyzujący dotychczasowe ustalenia, drugi jest pod wieloma względami pionierski – śląską polszczyzną, zwłaszcza górnośląską, zajmowało się wówczas niewielu badaczy (choć nie brak było prac ważnych w tym zakresie, por. dzieła Stanisława Rosponda i Henryka Borka, Stanisława Bąka). Stąd też porównanie do „pola”, którym posłużyła się Krystyna Kleszczowa, wspominając drogę naukową Badaczki, „pola zapełnionego, mocno obrośniętego” i „pola pustego wymagającego uprawy” (KLESZCZOWA K., OSTASZEWSKA D., red., 2008: 21). Niemniej w jednym i drugim wypadku osiągnięcia Profesor Kowalskiej są znaczące i trwale zapisane w historii lingwistycznej myśli.

Rozdzielanie jednak wspomnianych dwóch kierunków badań, przydatne, gdy próbujemy uchwycić specyfikę działalności Uczzonej, w rzeczywistości ma charakter sztuczny. Wszak gdy pisze o polszczyźnie ogólnej, zwraca uwagę na rozwarstwienie regionalne, gdy analizuje polszczyznę śląską, to w kontekście innych regionów, a przede wszystkim na tle języka ogólnego. Często podkreślała, że przy interpretacji cech regionalnych potrzebne jest tło porównawcze (por. *Badania diachroniczne nad regionalnymi odmianami polszczyzny. Postulaty i uwagi metodologiczne*, 1980). Oba zatem typy studiów uzupełniają się, wzajemnie warunkują, w obu też mamy do czynienia z tą samą koncepcją lingwistyczną, z tym samym spojrzeniem na materię językową, zwłaszcza z tak charakterystyczną optyką diachroniczną.

Jak precyzyjnie określiła Olga Wolińska we wstępie do książki jubileuszowej, Badaczka była „historykiem języka polskiego specjalizującym się w problematyce dziejów języka polskiego na Śląsku” (WOLIŃSKA, 1998: 7). I to określenie najlepiej, jak sądzę, oddaje istotę Jej twórczości naukowej. Alina Kowalska była przede wszystkim historykiem języka, historykiem wyrosłym w tradycji mistrzów takiej miary, jak np. Witold Taszycki, opiekun Jej pracy magisterskiej i doktorskiej. Trochę na przekór, a może należałoby napisać: mimo ówczesnych tendencji w nauce, fascynacji synchronią, pozostawała zawsze wierna spojrzeniu na język w tej właśnie perspektywie. Jak wspomina Irena Bajerowa, opisując sylwetkę swojej uczennicy i młodziej współpracownicy:

Byłyśmy obie „wdzięcznymi uczennicami” dawnego krakowskiego językoznawstwa, zafascynowanego przede wszystkim historią języka. Tu oczywiście doceniało się problemy aspektu synchronicznego, ale nie mogło się zrezygnować z nieustającej docieklivosti historycznej, z prób zarysowania pełnego diachronicznego obrazu życia polszczyzny, ze studiowania zagadek tkwiących w starych zapisach.

KLESZCZOWA K., OSTASZEWSKA D., red., 2008: 61

Dodać należałoby jeszcze, że była nie tylko historykiem języka, lecz także – o czym się rzadko wspomina – wyśmienitym historykiem w znacznie szerszym zakresie. Jej publikacje dają świadectwo doskonałej znajomości dziejów Polski, dawnych realiów życia, a zwłaszcza znajomości Śląska – uwarunkowań politycznych, społecznych, religijnych, kulturowych, w jakich przyszło polszczyźnie śląskiej się kształtować. Sporo miejsca poświęciła tym właś-

nie zagadnieniom w swoich pracach (por. np. *Stosunki językowe na Górnym Śląsku w latach 1825–1882* (1987); *Rola szkoły, Kościoła i instytucji wychowawczych w dziejach języka polskiego na Górnym Śląsku* (1983b); *Ks. Jan Alojzy Ficek jako inspirator polskiego życia kulturalnego na Śląsku* (1992)), wszak specyfikę języka na ziemi śląskiej tylko w szerokim kontekście historycznym można pojąć.

I jeszcze jedna cecha, cecha historyka – poszukiwanie źródeł, dokumentów historii, językowych świadectw dawnych dziejów. W przekonaniu, że w badaniach historycznych kwerenda źródeł jest niezwykle ważna, a pewnie też z wewnętrznej potrzeby studiowania owych „zagadek tkwiących w starych zapisach”, rozpoczęła penetrację archiwów śląskich (z czasem także zagłębiowskich) już w 1957 roku, a więc u początków swojej pracy naukowej. Najpierw były to archiwa państwowe, później również parafialne. Poszukiwała w nich i dokumentacji językowej, i faktów historycznych, kulturowych, istotnych dla rozwoju polszczyzny śląskiej. Wiele z tych dokumentów po raz pierwszy znalazło się w rękach językoznawcy. Część z nich badaczka opracowała i wydała, część dokładnie opisała (por. przede wszystkim książkę *Akta miejskie Tarnowskich Gór od końca XVI wieku do roku 1740* (1993) oraz artykuły, np. *Rachunki rzemieślników gliwickich z lat 1785–1804* (1973b); *Akta miejskie Bierunia z lat 1674–1747* (1983a), *Archiwalia pszczyńskie w języku polskim (XVII w. – 1. poł. XIX w.)* (2000)). Odkrywała dla świata nauki śląskie księgi miejskie, cechowe, księgi metrykalne, rachunki rzemieślnicze i mnóstwo innych, zapomnianych dokumentów.

Ślady przeszłości zbierała na potrzeby własnych studiów, jak również dla przyszłych pokoleń językoznawców. Wartość tych prac jest nie do przecenienia. Jakże znamienne – już po Jej śmierci wydany został *Protokolarz albo „Czerwona księga” Mysłowic* (2002b), ostatnia książka o charakterze dokumentacyjnym, tworząca swoistą klamrę, spinającą dziesięciolecia żmudnej pracy nad dawnymi rękopisami.

Przykładanie szczególnej wagi do dokumentacji językowej ma też głębsze konsekwencje w sposobie opisu języka. Alina Kowalska tworzyła swój własny warsztat pracy, czerpiąc z dawnej tradycji językoznawczej (zadziwia niezwykle znajomość prac z XIX i początku XX wieku), ale również wpisując się w nurty badań charakterystycznych dla czasów, w których żyła. Nadawała im jednak zawsze piętno własnej osobowości. Trudno znaleźć językoznawcę o wyrazistszym spojrzeniu na język, lingwistę o spójniejszej wizji naukowej. Niewiele odnajdziemy Jej uwag teoretycznych, dotyczących metodologii, ale każda Jej praca to doskonała ilustracja przemyślanej i konsekwentnej analizy. Najwyraźniej widać to w opracowaniach poświęconych zagadnieniom systemowym języka. Im właśnie warto poświęcić nieco uwagi. Największe uznanie zdobyły Jej prace dotyczące fleksji werbalnej i imiennej. Takie teksty, jak: *Zaimkowe formy „jeje(j)”, „jejich” w zabytkach języka polskiego XIV–XVIII w.* (1963), *Końcówka „-ej” w odmianie rzeczowników rodzaju żeńskiego w języku polskim* (1973a), *Rozwój nowych form słowa posiłkowego: „jestem”, „jesteś”, „jesteśmy”, „jesteście”* (1977) czy *Z historii polskiego imperatiwu* (1983c) to już klasyka naukowa. Oczywiście, trudno byłoby nie wspomnieć w tym miejscu o książce *Ewolucja analitycznych form czasownikowych z imiesłowem na „-t” w języku polskim* (1976), a także o wielu opracowaniach polszczyzny śląskiej. Z jednej strony publikacje te mieszczą się metodologicznie w kanonie strukturalistycznym, zgodnie z ówczesnym oglądem języka, z drugiej – mocno tkwią właśnie w filologicznej aparaturze badawczej. Wszystko to jednak razem tworzy zwartą, uzupełniającą się całość.

Filologiczna obudowa widoczna jest przede wszystkim w pieczołowitości doboru dokumentacji językowej. Cecha ta zwracała uwagę wszystkich recenzentów Jej dorobku i dotyczy zarówno polszczyzny śląskiej, dla której penetrowała archiwa, jak i polszczyzny ogólnej. Dobrze wyselekcjonowane i opracowane źródła – co podkreślała wielokrotnie – decydują o trafności formułowanych wniosków. Kowalska bazowała głównie na ekscerpcji rękopisów i druków, rzadziej wykorzystywała egzemplifikację słownikową, ale doceniała wartość tego typu opracowań. Należała do językoznawców, którzy dają się niejako „prowadzić materiałowi”, wyekscerpowany materiał nie służył udowadnianiu tez, sądów wcześniej podjętych, lecz stanowił podstawę wnioskowania. Dodać warto, że wiele Jej tekstów powstawało zapewne jako efekt „uboczny” kwerendy archiwów (por. artykuły onomastyczne, np. *Nazwiska mieszkańców Katowic w siedemnastowiecznej księdze metrykalnej* (1978)).

Bardzo charakterystyczne, że w zasadzie każdy artykuł poświęcony analizie językowej, analizie wybranego zagadnienia, rozpoczynała od informacji o źródłach, od wytłumaczenia dokonanego wyboru, wyboru uwzględniającego wiele różnorodnych, szczegółowych cech klasyfikacyjnych. Dobrze znała wartość, jaką dla badań miał każdy typ dokumentów.

Fakt językowy umiejscowiony zawsze w czasie i przestrzeni to charakterystyczny wyznacznik analiz Badaczki. W świecie współczesnego językoznawstwa, coraz mocniej ukierunkowanego na panchronię, achronię, na abstrahowanie, warto tę specyfikę badawczą podkreślić. Bynajmniej nie oznacza to braku w pracach Aliny Kowalskiej uogólnień, wyabstrahowanych sądów, chodzi raczej o to, że ich źródła mocno tkwią w szczegółowych analizach materiału, zawsze osadzone są w konkretnym kontekście historycznym. Tylko dokładne zapoznanie się z materiałem, w wypadku Profesor Kowalskiej zawsze bardzo obszernym (w książce poświęconej ewolucji form czasownikowych zebrała 74 tysiące form czasownikowych!), pozwala na wyciąganie wniosków dotyczących tendencji rozwojowych analizowanych form, umożliwia dostrzeżenie etapów zmian czy wreszcie pozwala tłumaczyć przyczyny ich powstawania. Trudno nie przyznać racji Witoldowi Mańczakowi, gdy stwierdza, że studia przeprowadzane przez Profesor Kowalską zawsze są możliwe do weryfikacji. „Za najważniejszą zaletę recenzowanej pracy – pisze – należy uznać fakt, że większość zawartych w niej twierdzeń jest sprawdzalna” (MAŃCZAK, 1977: 380). Sprawdzalna ze względu na jeszcze jedną istotną zdaniami lingwisty cechę – wykorzystanie zestawień liczbowych. Logiczną konsekwencją prezentowanego sposobu opisu języka jest bowiem ujęcie statystyczne danych, a właściwie należałoby powiedzieć ogólniej – liczbowe. Badania tego typu wpisują się w metody stosowane od dawna, zarówno jeśli chodzi o język ogólny, jak i gwary², ale w tekstach Profesor Kowalskiej nabierają szczególnego rysu. To widoczna konsekwencja i świadomość wyboru, świadomość wykorzystywanego sposobu opisu i interpretacji materiału decydują o wartości zastosowanej metody.

Lingwistka wielokrotnie wskazuje, jak należałoby wykorzystywać dane liczbowe. Czytamy u Niej:

Faktem bezspornym jest możliwość ilościowego ujmowania zmian językowych, ponieważ cofanie się starej formy polega na zmniejszaniu się częstości jej użycia, a szerzenie się innowacji to wzrost jej frekwencji. Proces ten można ująć w postaci

² O badaniach liczbowych w badaniach gwarowych zob. np. KAŚ, 1994.

danych statystycznych i przeliczeń procentowych, które nie zastępując analiz jakościowych i nie zwalniając od konieczności jakościowej interpretacji zachodzących w języku zmian, pozwalają uściślić twierdzenia o częstości lub sporadyczności jakiejś formy w badanym okresie i ustalić w historii języka punkty przełomowe, w których nowa forma zdobywa przewagę nad starą.

1976: 11

Co ciekawe, nie ma w Jej pracach nadmiernego zaufania do opisu języka za pomocą liczb. Podchodzi z rezerwą do takiego sposobu oglądu zjawisk językowych. Choć ujęcia statystyczne są Jej bardzo bliskie i – co więcej – zajmują w Jej pracach miejsce poczesne, przyznaje im jedynie charakter służebny, nie stanowią jedynej podstawy wnioskowania, dają za to mocne podstawy do weryfikacji sądów i pozwalają zobiektywizować interpretacje. A na obiektywizmie naukowym Uczzonej zależało najbardziej.

Wyważony sąd na temat podejmowanych zagadnień spotkamy w wielu Jej wypowiedziach. Przykładowo, zabiera głos w dyskusji dotyczącej roli frekwencji:

Frekwencja może być czynnikiem warunkującym przebieg zmian językowych, nie należy jednak tego czynnika absolutyzować. Kierunek i tempo zmian językowych warunkowane są zwykle splotem różnych czynników, trzeba więc zachować dużą ostrożność, by nie przypisać frekwencji zbyt szerokiego zakresu wpływu na rozwój języka.

1994: 53

Zbyt dobrze znała meandry języka, aby pozwolić sobie na uproszczenia sądów. W zasadzie żadnej metodzie analizy nie przyznawała wartości nadrzędnej wobec skomplikowanej materii językowej.

Dorobek Profesor Aliny Kowalskiej jest nie tylko bardzo obszerny, ale i bardzo różnorodny. Jej opracowania dotyczyły wszystkich poziomów języka (oprócz fleksji, składni, zajmowała się również fonetyką, leksyką, zob. np. *Terminologia administracyjno-prawnicza w Księdze miejskiej Mysłowic z lat 1590–1762* z (1999)), szeroko opisywała uwarunkowania zewnętrzne rozwoju języka, podejmowała się opisu idiolektów, języka wybranych osób, spotkamy w jej tekstach również analizy stylistyczne (np. *Poezja jako źródło do badań wariacji fleksyjnej w XVII wieku* (1996a)). Bogactwo materiałów, bogactwo treści.

Pod koniec życia uwagę swą skupiała coraz bardziej na zagadnieniach śląskich. Przygotowywała się do opracowania monografii poświęconej polszczyźnie śląskiej okresu pruskiego. Miała to być kontynuacja badań wcześniejszych, związanych z okresem habsburskim. Chciała dopełnić obrazu zachodzących zmian, stworzyć syntezę. W tym czasie drukowała wiele tekstów dotyczących XIX-wiecznej polszczyzny śląskiej. Jak trafnie brzmią w tym kontekście cytowane już wcześniej słowa Ireny Bajerowej, wspominającej klimat krakowskiej uczelni: „nie mogło się zrezygnować z nieustającej docieklivości historycznej, z prób zarysowania pełnego diachronicznego obrazu życia polszczyzny”. W tym wypadku polszczyzny śląskiej.

W 2002 roku, po śmierci Aliny Kowalskiej, ukazała się książka *Z badań nad dziejami języka polskiego na Górnym Śląsku* (2002a). Jest to zbiór wybranych Jej artykułów. To namiastka książki, która miała powstać...

Bibliografia cytowanych lub wymienionych prac Aliny Kowalskiej

- 1956: *Grupy śr/z/-, źr/z/-, j/ż/rz- w I i II wydaniu „Jerozolimy wyzwolonej” Tassa w tłumaczeniu Piotra Kochanowskiego*. „Język Polski” XXXVI, z. 1, s. 40–42.
- 1963: *Zaimkowe formy „jeje(j)”, „jejich” w zabytkach języka polskiego XIV–XVIII w.* „Język Polski” XLIII, z. 4 i 5, s. 236–244.
- 1973a: *Końcówka „-ej” w odmianie rzeczowników rodzaju żeńskiego w języku polskim*. W: BAJEROWA I., WRÓBEL H., red.: *Prace Językoznawcze*. T. 2. Katowice, s. 59–81.
- 1973b: *Rachunki rzemieślników gliwickich z lat 1785–1804*. „Zeszyty Gliwickie” X, s. 39–42.
- 1976: *Ewolucja analitycznych form czasownikowych z imiastwem na „-t” w języku polskim*. Katowice, 163 s.
- 1977: *Rozwój nowych form słowa posiłkowego: „jestem”, „jesteś”, „jesteśmy”, „jesteście”*. „Poradnik Językowy”, z. 9, s. 377–384.
- 1978: *Nazwiska mieszkańców Katowic w siedemnastowiecznej księdze metrykalnej*. W: LUBAŚ W., WILKOŃ A., red.: *Prace Językoznawcze*. T. 4: *Onomastyka*. Katowice, s. 35–52.
- 1980: *Badania diachroniczne nad regionalnymi odmianami polszczyzny. Postulaty i uwagi metodologiczne*. „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” XXXVII, s. 109–115.
- 1983a: *Akta miejskie Bierunia z lat 1674–1747*. „Zaranie Śląskie” XLVI, z. 4, s. 486–491.
- 1983b: *Rola szkoły, Kościoła i instytucji wychowawczych w dziejach języka polskiego na Górnym Śląsku*. W: BURZYWODA U., KOWAŁSKA A., WOLIŃSKA O., red.: *Studia z dziejów języka polskiego na Górnym Śląsku w okresie pruskim*. Katowice, s. 101–126.
- 1983c: *Z historii polskiego imperatiwu*. W: PIANKA W., red.: *Z problematyki czasownika słowiańskiego*. Katowice, s. 119–128.
- 1986: *Dzieje języka polskiego na Górnym Śląsku w okresie habsburskim (1526–1742)*. Wrocław, 164 s.
- 1987: *Stosunki językowe na Górnym Śląsku w latach 1825–1882*. W: GLENSK J., SOCHACKA S., red.: *Karol Miarka a odrodzenie narodowe Śląska*. Opole, s. 137–144.
- 1992: *Ks. Jan Alojzy Ficek jako inspirator polskiego życia kulturalnego na Śląsku*. W: MYSZOR J., red.: *Ks. Jan Alojzy Ficek i Piekary Śląskie w XIX wieku*. Katowice, s. 108–116.
- 1993: *Akta miejskie Tarnowskich Gór od końca XVI wieku do roku 1740*. Katowice, 268 s.
- 1994: *Rola czynnika ilościowego w przebiegu zmian fleksyjnych*. W: WROCŁAWSKA E., red.: *Uwarunkowania i przyczyny zmian językowych*. Warszawa, s. 49–53.
- 1996a: *Poezja jako źródło do badań wariacji fleksyjnej w XVII wieku*. W: KUCAŁA M., red.: *Studia historycznojęzykowe*. T. 2. Kraków, s. 197–208.
- 1996b: *Zależność zmian fleksyjnych od frekwencji*. W: *Studia Linguistica Polono-Meridianoslavistica*. Skopje, s. 157–161.
- 1999: *Terminologia administracyjno-prawnicza w Księdze miejskiej Mysłowic z lat 1590–1762*. W: MALICKI J., HESKA-KWAŚNIEWICZ K., red.: *Śląskie miscellanea*. T. 12. Katowice, s. 15–19.
- 2000: *Archiwalia pszczyńskie w języku polskim (XVII w. – 1. poł. XIX w.)*. W: SYNOWIEC H., SIUCIAK M., red.: *W kręgu języka i kultury ziemi pszczyńskiej. Materiały z drugiej sesji naukowej zorganizowanej w Suszcu w dniach 12 i 13 listopada 1999 roku*. Katowice–Suszec, s. 17–26.
- 2002a: *Z badań nad dziejami języka polskiego na Górnym Śląsku*. Katowice, 272 s.
- 2002b: *Protokolarz albo „Czerwona Księga” Mysłowic*. [Współautor opracowania: PIWOWARCZYK A.]. BARCIAK A., red. Mysłowice, 544 s.

Literatura

- KAŚ J., 1994: *O nieprzydatności metody statystycznej w badaniach interferencji leksykalnej w gwara-
rach*. W: ANUSIEWICZ J., STCIŃSKI B., red.: *Języki subkultur*. Wrocław, s. 205–219.
- KLESZCZOWA K., OSTASZEWSKA D., red., 2008: *Alina Kowalska (1932–2001)*. Katowice.
- MAŃCZAK W., 1977: *Alina Kowalska, Ewolucja analitycznych form czasownikowych z imiesłowem na
-ł w języku polskim, Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach nr 123, Katowice 1976,
s. 162 (recenzja). „Język Polski” LVII, z. 5, s. 380–382.*
- WOLIŃSKA O., 1998: *Jubileusz Profesor Aliny Kowalskiej*. W: WOLIŃSKA O., red.: *Prace Językoznawcze*.
T. 25: *Studia historycznojęzykowe*. Katowice, s. 7–9.

Aleksandra Janowska

Indelible traces
Professor Alina Kowalska (1932–2001)

Summary

The purpose of this article is to present the academic profile of Professor Alina Kowalska and to commemorate her as a researcher engaged in scholarly work at the University of Silesia. She was among the people who built the Institute of Polish Studies in Katowice (and earlier in Sosnowiec) from the ground up, and therefore determined its character. Her research interests pivoted around two mutually intertwined issues: the evolution of the general language and evolution of the Silesian Polish in particular. Over time, she started to pay more and more attention to the issues of the Silesian region. Her works were characterized by diligence in language documentation and by research objectivity.

Key words: history of the Polish language, Silesian Polish language, numerical research, archive studies, scientific profile

